

Kraftverkstomten, Västerås

Från 1917 och fram till början av 80-talet hade Västerås ett imponerande ångkraftverk som till en början drevs med kol, senare med olja. Det var ett reservkraftverk som oftast bara kördes några månader per år, mot slutet ofta inte alls. När kraftverket gick för fullt producerades två ton aska per timme – och denna aska tippades till stor del direkt i Mälaren för att skapa ett område där Vattenfall länge hade en hel del annan verksamhet, bland annat ett jättelikt beredskapslager för kol.

Under lång tid (från 1938) fanns en galvaniseringsanläggning som behandlade upp till 9 000 ton stål årligen. En del var kraftledningsstolpar som efter dopning i betbad och sprayning av flussvätska utomhus (!) doppades i en djup gryta med sex meters diameter där zink flöt på en bädd av smält bly. Ytbehandlingen avknoppades från Vattenfall och delar av verksamheten gick så småningom i konkurs såsom denna typ av verksamhet brukar göra. Något är sanerat, men vad och hur?

Man lär även ha kreosotbehandlat trästolpar med en mobil anläggning på 30-talet, det har renoverats transformatorer (stora!) och inom området har det lagrats minst 66 000 m³ olja i minst nio olika tankar som varit förbundna med kilometerlånga oljeledningar. Och så kollagret!

PEAB äger i dag själva kraftverket med närmaste omgivning, som ska omvandlas till ett kommersiellt centrum med många olika aktiviteter. För resten av området har det bildats ett bolag med Västerås Stad, JM och PEAB för att sköta marksanering och bygga infrastruktur för ett bostadsområde med över 2 000 lägenheter.

Området har ansetts vara ett av landets mest förorenade och har därför undersökts i många omgångar, men vi som nu ska göra området redo för bostäder ser på det med andra ögon. Problem finns, men är hanterbara. Området bör kunna säkerställas för en rimlig kostnad, men det kräver en mycket mer omfattande riskbedömning och ett helt annat angreppssätt på miljöriskerna än det vanliga. Och det kräver ännu fler och mer målinriktade undersökningar för att verkligen visa att de relativt begränsade åtgärder som planeras är tillräckliga.

Vi tror att det är betydligt lättare att få ett gott skydd för de som flyttar in i området än att med vanliga metoder visa att all den utfyllda kolaskan inte är ett miljöproblem för Mälaren. Därför kommer vi att noga hålla isär bedömningen av risk för människa och risk för miljö och för miljöbedömningen introduceras också den holländska nyutvecklade TRIAD-metodiken. Förhoppningsvis kommer vi även att vara referensprojekt för Naturvårdsverkets "Bättre miljöriskbedömningar" inom "Hållbar sanering".

Det är ett spännande projekt med både en kraftigt förorenande verksamhet i en liten del av området (galvaniseringen) och en stor mängd relativt homogen förorening (några hundratusen ton kolaska) med måttliga föroreningshalter och än så länge motstridande uppgifter om lakbarhet – och allt i direkt kontakt med vattentäkten Mälaren. Samtidigt antyder förvånansvärt små föroreningar i grundvatten och sediment att påverkan på omgivningen är begränsad.

Att ett för ändamålet speciellt bildat, privat bolag (med kommunen som delägare) tar över det kommunala föroreningsproblemet är inte helt vanligt - förhoppningsvis blir det då lättare att få det ekonomiskt lönsamt.

Åtgärdskostnaderna bör också kunna hållas nere genom att de mindre "farliga" föroreningarna ska kunna hanteras av de olika byggarnas vanliga entreprenörer i deras normala schaktarbeten – efter det att "saneringsbolaget" under säkra former plockat bort det värsta. Utmaningen här är att bygga upp en organisation som har både miljömässig och ekonomisk koll på alla olika aktörer.

2006-04-20/C.Egelstig